

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΙΟΒΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΤΕΥΧΟΣ 3ο/2020

Συνέντευξη Τύπου - Αθήνα, 22 Οκτωβρίου 2020

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Κύρια σημεία της τριμηνιαίας έκθεσης του ΙΟΒΕ για την ελληνική οικονομία που παρουσιάστηκε στις 22/10/2020

- Βάσει των διαθέσιμων στοιχείων, η **παγκόσμια οικονομική δραστηριότητα** συρρικνώθηκε έντονα το δεύτερο τρίμηνο του 2020, εξέλιξη η οποία οφείλεται στα περιοριστικά μέτρα για την προστασία της δημόσιας υγείας από τη ραγδαία εξάπλωση της πανδημίας του νέου κορωνοϊού. Το εγχώριο προϊόν των χωρών-μελών του ΟΟΣΑ υποχώρησε κατά 11,7% στο δεύτερο τρίμηνο, έναντι οριακής υποχώρησης 0,9% στο προηγούμενο τρίμηνο και ανόδου 1,5% πριν ένα έτος. Ο αντίστοιχος ρυθμός ύφεσης στις πλέον αναπτυγμένες οικονομίες (G7) διαμορφώθηκε σε 11,9%. Συνεπώς, κατά μέσο όρο, η ύφεση σε αυτές τις χώρες δεν ήταν εντονότερη σε σύγκριση με τις αναπτυσσόμενες και τις αναδυόμενες οικονομίες. Άλλωστε, μεταξύ των ισχυρότερων οικονομιών συμπεριλαμβάνονται ορισμένες οι οποίες πλήγηκαν ιδιαίτερα έντονα από την υγειονομική κρίση, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, με ύφεση 21,5% έναντι πτώσης 2,1% στο προηγούμενο τρίμηνο, η Γαλλία και η Ιταλία, με ύφεση 18,9% και 18,0%, στις οποίες όμως το ΑΕΠ υποχωρούσε ήδη από το πρώτο τρίμηνο (-5,7% και -5,6% αντίστοιχα). Αντιθέτως, στην Κίνα, από την οποία ξεκίνησε η πανδημία, το ΑΕΠ ανήλθε με ρυθμό 3,2%, από ύφεση 6,8% στο αρχικό τρίμηνο. Η κάμψη δραστηριότητας στο β' τρίμηνο ήταν ηπιότερη της αναμενόμενης, κυρίως χάρη στις πρωτοφανείς δημοσιονομικές και νομισματικές παρεμβάσεις στις πλέον αναπτυγμένες χώρες και οικονομικές περιφέρειες. Παρά την εξασθένιση της πανδημίας το καλοκαίρι, αυτή ανακάμπτει σε πολλές χώρες από τον Σεπτέμβριο. Αυτό το γεγονός, σε συνδυασμό με το επερχόμενο φθινόπωρο και το ότι η αντιμετώπιση του ιού ακόμα δεν έχει επιτευχθεί, κλιμακώνουν σημαντικά την αβεβαιότητα για τις επιπτώσεις μιας δεύτερης φάσης έξαρσης. Είναι πλέον αναμενόμενο πως η παγκόσμια οικονομική ανάκαμψη θα είναι σταδιακή (τύπου U). Ακολούθως, οι πρόσφατες προβλέψεις για την οικονομική δραστηριότητα παγκοσμίως στο επόμενο έτος έχουν αναθεωρηθεί ελαφρώς επί τα χείρω, ενώ το αντίθετο έγινε για το 2020.
- **Πολύ ισχυρή ύφεση στην ελληνική οικονομία το δεύτερο τρίμηνο (15,2%)**, σε συνέχεια πτώσης του ΑΕΠ κατά 0,5% στο προηγούμενο τρίμηνο και αντί της αύξησής του κατά 2,8% στο δεύτερο τρίμηνο του 2019. Η πτώση του εγχώριου προϊόντος προήλθε πρωτίστως από υποχώρηση των εξαγωγών (-32,1%) -κυρίως σε υπηρεσίες (-49,4%) και της κατανάλωσης των νοικοκυριών (-11,2%). Την ύφεση προκάλεσε και η μείωση των επενδύσεων (-9,0%). Η δημόσια

κατανάλωση περιορίστηκε κατά 1,0%, παρά τα έκτακτα μέτρα στήριξης, λόγω του υψηλού επιπέδου της στο ίδιο τρίμηνο πέρυσι. Ανασχετικά στην πτώση του ΑΕΠ επενέργησε η εκτεταμένη πτώση των εισαγωγών (-17,2%).

- **Ισχυρή ύφεση το 2020 στην Ελλάδα**, λόγω των πρωτοφανών επιδράσεων της πανδημίας του νέου κορωνοϊού. Οι έντονες επιπτώσεις της υγειονομικής κρίσης στη διεθνή τουριστική κίνηση το καλοκαίρι, καθώς και του lockdown την άνοιξη στην επιχειρηματικότητα, ιδίως αυτή της παροχής τελικών υπηρεσιών, την απασχόληση και τις επενδύσεις, είναι οι πλέον καθοριστικοί παράγοντες της οικονομικής δραστηριότητας το τρέχον έτος. Ανασχετικά στην πτώση του ΑΕΠ επενεργούν οι δημοσιονομικές παρεμβάσεις στήριξης επιχειρήσεων και φυσικών προσώπων, με ισχυρό όμως αντίκτυπο στο δημοσιονομικό ισοζύγιο. Σε αυτό το πλαίσιο, υπό το βασικό σενάριο εξελίξεων, στο οποίο τα επιδημιολογικά δεδομένα εγχωρίως θα κυμαίνονται γύρω από τα τρέχοντα επίπεδα στο υπόλοιπο του 2020 και το 2021, η ιδιωτική κατανάλωση θα εξασθενήσει φέτος κατά περίπου 6,5%. Αντιθέτως η δημόσια κατανάλωση θα αυξηθεί ήπια, κατά 2-3%. Ιδιαίτερα ισχυρή εξασθένηση εξαγωγών, -23 έως -25%, από πτώση κυρίως των εξαγωγών υπηρεσιών (-42 έως -45%), η οποία θα αντισταθμιστεί εν μέρει από τις λιγότερες εισαγωγές (-15 έως -17%). Συρρίκνωση επενδύσεων 6-7%. Υπό αυτές τις τάσεις το ΑΕΠ θα υποχωρήσει το 2020 με μέσο ρυθμό στην περιοχή του 8,0%.

Σύγκριση προβλέψεων για επιλεγμένους Οικονομικούς Δείκτες, 2019 – 2020
(σε σταθερές τιμές 2010, ετήσιες % μεταβολές)

	ΥΠΟΙΚ		ΕΕ		ΙΟΒΕ			ΔΝΤ		ΟΟΣΑ	
					Βασικό		Εναλ.				
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2021	2020	2021	2020	2021
ΑΕΠ	-8,2	7,5	-9,0*	+6,0*	-8,0	+4,0 ως +4,5	-2,5 ως -4,0	-9,5	4,1	-9,8	2,3
Ιδιωτική Κατανάλωση	-6,0	5,8	-9,0	7,5	-6,1 ως -6,5	+3,5 ως +4,5	-2,5 ως -4,5	:	:	-8,4	3,1
Δημόσια Κατανάλωση	1,7	-1,8	4,9	-2,4	+2,0 ως +3,0	-5,5 ως -7,0	-2,0 ως -4,0	:	:	1,9	-0,4
Ακαθ. Επενδ. Παγίου Κεφαλαίου	-10,9	30,4	-30,0	33,0	-6,0 ως -7,0	+15 ως +20	-5,0 ως -10,0	:	:	-17,3	11,0
Εξαγωγές	-24,8	22,2	-21,4	17,9	-23 ως -25	+16 ως +20	-7,0 ως -11,0	:	:	-13,6	-1,3
Εισαγωγές	-15,1	18,0	-18,0	15,8	-15 ως -17	+15	-10, ως -12,0	:	:	-10,8	0,5
Εναρμ. Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (%)	-0,6	0,6	-0,5*	0,5*	-1,2 ως -1,4	+1,7	-0,4	-0,6	-0,7	0,1	0,0
Ανεργία (% εργατικού δυναμικού)	18,6	16,5	19,9	16,8	18,0	17,0	19,5-20,5	19,9	18,3	19,6	20,4
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	-8,6	-3,7	-6,4	-2,1	:	:	:	-9,0	-3,0	-8,8	-6,6
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (% ΑΕΠ)	:	:	0,1	-1,2	:	:	:	-7,7	-4,5	-0,6	-0,4

*Πηγή: European Economic Forecast, summer 2020, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ιούλιος 2020

Πηγές: Προσχέδιο Κρατικού Προϋπολογισμού, Υπουργείο Οικονομικών, Οκτώβριος 2020 – European Economic Forecast, spring 2020, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Μάιος 2020 - Η Ελληνική Οικονομία 03/20, ΙΟΒΕ, Οκτώβριος 2020 – World Economic Outlook, ΔΝΤ, Οκτώβριος 2020 - Fiscal Monitor, ΔΝΤ, Οκτώβριος 2020 - Economic Outlook 107, ΟΟΣΑ, Ιούνιος 2020

- Δυνατότητες σημαντικής ανάκαμψης το 2021**, εάν δεν συμβεί μια έντονη κλιμάκωση της υγειονομικής κρίσης στη διάρκειά του (βασικό σενάριο προβλέψεων). Θα προέλθει κυρίως από τη λειτουργία της μεγάλης πλειονότητας των κλάδων χωρίς προσκόμματα, τη σημαντική κλιμάκωση των επενδύσεων, χάρη και στους πρόσθετους πόρους από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάκαμψης και την ΕΚΤ, καθώς και από την αναθέρμανση του διεθνούς εμπορίου, που θα ευνοήσει κυρίως τις εξαγωγές υπηρεσιών. Σε αυτό το πλαίσιο, προβλέπεται ισχυρή αύξηση εξαγωγών (+16 έως +20%) και επενδύσεων (+15 έως +20%). Η ιδιωτική κατανάλωση θα ανακάμψει σημαντικά, κατά 3,5% έως 4,5%, ενώ η δημόσια κατανάλωση θα περιοριστεί, ύστερα από τις υψηλές έκτακτες δαπάνες το 2020 για την αντιμετώπιση του νέου κορωνοϊού (-5,5 έως -7,0%). Η έντονη ενίσχυση της εγχώριας ζήτησης και των εξαγωγών θα συνοδευτεί από διεύρυνση και των εισαγωγών (+15%). Όμως, εάν συνεχιστεί και επιδεινωθεί έντονα η υγειονομική κρίση στη διάρκεια του χειμώνα (εναλλακτικό σενάριο προβλέψεων), πολλές από τις παραπάνω προοπτικές θα ανατραπούν. Ακολούθως, η πτώση του ΑΕΠ θα συνεχιστεί στο επόμενο έτος, με ρυθμό 2,5% έως 4,0%, ηπιότερο του αναμενόμενου για φέτος.
- Μεγάλη απόκλιση **πρωτογενούς αποτελέσματος Κρατικού Προϋπολογισμού** στην περίοδο Ιανουαρίου-Αυγούστου έναντι του στόχου, κατά €6,65 δισεκ. (έλλειμμα €5,5 δισεκ. αντί πλεονάσματος €1,15 δισεκ.), λόγω επιπτώσεων πανδημίας. Η υστέρηση προήλθε κυρίως από τις περισσότερες των επιδιωκόμενων δαπάνες, κατά €4,4 δισεκ., λόγω έκτακτων μέτρων στήριξης νοικοκυριών και επιχειρήσεων. Λιγότερα των αναμενόμενων έσοδα, κατά €2,4 δισεκ., από πτώση δραστηριότητας, μείωση ΦΠΑ σε ορισμένα προϊόντα και υπηρεσίες από τον Ιούνιο, φορολογικές διευκολύνσεις σε επιχειρήσεις και νοικοκυριά.
- Μικρή υποχώρηση του ποσοστού ανεργίας το β' τρίμ. του 2020 στο 16,7% από 16,9% ένα έτος νωρίτερα.** Ωστόσο, αυξημένο κατά 0,5 ποσοστιαίες μονάδες συγκριτικά με το α' τρίμ. 2020. Οι κλάδοι με τη μεγαλύτερη μείωση στην απασχόληση σε σχέση με πέρυσι ήταν ο Τουρισμός (-82,3 χιλ. άτομα), ο Πρωτογενής τομέας (-29,6 χιλ. άτομα) και οι Κατασκευές (-14,3 χιλ. άτομα). Αύξηση απασχόλησης σημειώθηκε στο Χονδρικό-Λιανικό εμπόριο (+18,7 χιλ. άτομα), στις Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας (+15,7 χιλ. άτομα) και στη Μεταφορά-Αποθήκευση (+9,5 χιλ. άτομα), αντανακλώντας τις ανάγκες παροχής υπηρεσιών που έχει δημιουργήσει η πανδημία και θα συνεχιστούν το τρέχον εξάμηνο. Τα μέτρα στήριξης της απασχόλησης συγκράτησαν την απώλεια θέσεων εργασίας, όπως προκύπτει από τα στοιχεία αποχωρήσεων του συστήματος «Εργάνη». Βάσει των ενδείξεων δραστηριότητας το τρίτο τρίμηνο, στον Τουρισμό και τις Κατασκευές η ισχυρή πτώση στην απασχόληση θα συνεχιστεί. Εξασθενεί σημαντικά η πτώση παραγωγής στη Μεταποίηση, ήπια υποχώρηση όγκου εργασιών στο Λιανικό Εμπόριο. Καθοριστικά θα επιδράσει στην αγορά εργασίας το 2021 η εξέλιξη της πανδημίας του νέου κορωνοϊού. Εφόσον δεν προκύψουν από αυτή σημαντικά προσκόμματα στη δραστηριότητα της μεγάλης πλειονότητας των κλάδων της ελληνικής οικονομίας, εκτιμάται πως θα τονωθεί η απασχόληση σε όσους κλάδους αντιμετώπισαν φέτος τα εντονότερα εμπόδια και περιορισμούς (Τουρισμός, Εστίαση, Κατασκευές, Λιανικό – Χονδρικό Εμπόριο, Τέχνες – Ψυχαγωγία). Το παγκόσμιο εμπόριο θα αναθερμανθεί, τονώνοντας τις εξαγωγές προϊόντων και τις μεταφορές, με αντίστοιχο αντίκτυπο στους κλάδους παραγωγής τους και

στην απασχόλησή τους. Συμβολή και από την αναθέρμανση των επενδύσεων. Τονωτικά στην εγχώρια απασχόληση το προσεχές έτος θα επενεργήσει ο δημόσιος τομέας (προσλήψεις στην υγεία, προγράμματα ΟΑΕΔ κ.ά.). Σε περίπτωση αντίθετων, δηλαδή ιδιαίτερα δυσμενών επιδημιολογικών εξελίξεων, θα κλιμακωθούν οι πτωτικές πιέσεις στην απασχόληση. Ωστόσο, υπό τέτοιες συνθήκες θα ληφθούν εκ νέου έκτακτα μέτρα υποστήριξης των θέσεων εργασίας. Στο βασικό σενάριο εξελίξεων το ποσοστό ανεργίας αναμένεται να διαμορφωθεί σε 18,0% το 2020 και να υποχωρήσει ήπια στο επόμενο έτος (17,0%). Στο σενάριο νέας ισχυρής έξαρσης του COVID-19, σε πολλές χώρες και στην Ελλάδα, η ανεργία θα ενισχυθεί περαιτέρω και ταχύτερα το 2021 από ότι φέτος (19,5% - 20,5%).

- **Ο ρυθμός μεταβολής τιμών καταναλωτή (ΓΔΤΚ)** στην περίοδο Ιανουαρίου - Αυγούστου του τρέχοντος έτους ήταν σε αρνητικό πεδίο τιμών, για πρώτη φορά μετά από τρία συνεχή έτη ανόδου, σημειώνοντας υποχώρηση 0,8%, από μικρή άνοδο 0,4% πέρυσι έναντι του 2018. Ο αντιπληθωρισμός οφείλεται κυρίως στις πτωτικές επιδράσεις των έμμεσων φόρων και των τιμών ενεργειακών αγαθών, καθώς η μεταβολή του γενικού δείκτη με σταθερούς φόρους και χωρίς τα ενεργειακά αγαθά, που αντανακλά την επίδραση της ζήτησης, ήταν θετική, κατά 1,1 ποσοστιαία μονάδα. Η τάση στις τιμές προσεχώς θα εξαρτηθεί κυρίως από τις επιδράσεις της υγειονομικής κρίσης στη ζήτηση και, σε μικρότερο βαθμό, από τις τιμές των ενεργειακών αγαθών και τα τελευταία μέτρα μείωσης των έμμεσων φόρων, τα οποία πρόσφατα παρατάθηκαν έως τον Απρίλιο του 2021. Η μείωση της παραγωγής πετρελαίου από τον ΟΠΕΚ θα συνεχίσει να επιδρά μερικώς ανασχετικά στην έντονη υποχώρηση της τιμής του τον Απρίλιο-Μάιο. Εφόσον η υγειονομική κρίση παρουσιάσει νέα ισχυρή έξαρση, η ζήτηση για καύσιμα θα εξασθενήσει εκ νέου και ακολούθως οι τιμές τους. Αυτές οι τάσεις θα αμβλυνθούν μετά τον προσεχή Μάρτιο, όταν συμπληρωθεί ένας χρόνος από την πρώτη φάση έξαρσης της πανδημίας και τις επιδράσεις της. Η παράταση της ισχύος των προσωρινών μέτρων μείωσης του ΦΠΑ έως την 30η Απριλίου 2021 θα διατηρήσει την αντιπληθωριστική επίδρασή τους. Η δυναμική της ζήτησης στο υπόλοιπο του 2020 και στο προσεχές έτος θα εξαρτηθεί από τις επιδράσεις της πανδημίας του νέου κορωνοϊού στο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών. Εάν δεν σημειωθεί νέα, ισχυρή κλιμάκωση της υγειονομικής κρίσης, η αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας, των επενδύσεων και των εξαγωγών θα ενισχύσουν σημαντικά το διαθέσιμο εισόδημα και τη ζήτηση. Οι αντίθετες επιδράσεις θα ασκηθούν σε εισόδημα και ζήτηση από ενδεχόμενες αντίθετες από αυτές που μόλις αναφέρθηκαν εξελίξεις. Προβλέπεται πως ο ΓΔΤΚ θα υποχωρήσει το 2020 κατά 1,2% με 1,4% σε σύγκριση με το 2019. Το προσεχές έτος, υπό το βασικό σενάριο μακροοικονομικών εξελίξεων, αναμένεται πληθωρισμός 1,7%, λόγω ενίσχυσης της ζήτησης και εξασθένησης της αντιπληθωριστικής επίδρασης της ενέργειας. Σε περίπτωση επανάκαμψης της υγειονομικής κρίσης προβλέπεται αντιπληθωρισμός 0,4%.
- Το **τραπεζικό σύστημα** επέδειξε ανθεκτικότητα, βοηθούμενο και από τα έκτακτα μέτρα παροχής ρευστότητας σε δύο επίπεδα. Αφενός, η ΕΚΤ συνέχισε να διευκολύνει την παροχή ρευστότητας στις ελληνικές τράπεζες και να θεωρεί επιλέξιμα τα κρατικά χρεόγραφα στο Πρόγραμμα Αγοράς Τίτλων λόγω Πανδημίας (PEPP), στοιχεία που διατηρούν χαμηλό το κόστος χρηματοδότησης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Αφετέρου, οι εγχώριες αρχές ενίσχυσαν

άμεσα τα κανάλια παροχής ρευστότητας προς τις πληττόμενες επιχειρήσεις ενεργοποιώντας εγγυοδοτικά προγράμματα και την Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα. Μεταξύ των κύριων προκλήσεων, οι τράπεζες αντιμετωπίζουν δυσοίωνες προοπτικές κερδοφορίας, αδύναμη ποιότητα του ενεργητικού (ΜΕΔ, αναβαλλόμενη φορολογία) και εύθραυστη πιστοδοτική ικανότητα. Στις θετικές εξελίξεις ξεχωρίζουν η επιτάχυνση νέων πιστώσεων προς επιχειρήσεις, η αύξηση των καταθέσεων και το χαμηλό κόστος δανεισμού. Απαραίτητη προτεραιότητα για το τραπεζικό σύστημα είναι η συστηματική εφαρμογή των στρατηγικών μείωσης των ΜΕΔ. Η πιστωτική επέκταση των επιχειρηματικών δανείων αναμένεται να συνεχιστεί μεσοπρόθεσμα, και να αντισταθμίζει τη συνεχιζόμενη, αν και σταδιακά φθίνουσα, πιστωτική συρρίκνωση προς τα νοικοκυριά.

Όπως ανέφερε επίσης, κατά την παρουσίαση της Έκθεσης, ο Γενικός Διευθυντής του IOBE καθηγητής Νίκος Βέττας:

- Σε παγκόσμιο επίπεδο, η κρίση δεν θα περιοριστεί μέσα στο τρέχον έτος αλλά θα επεκταθεί και σε σημαντικό τμήμα του επόμενου.
- Συνυπάρχουν μικτές τάσεις όπως ανάμεσα στην Κίνα που ανακάμπτει ικανοποιητικά, και στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ, όπου ακόμη κυριαρχούν ύφεση και ισχυρή αβεβαιότητα.
- Τμήματα της οικονομίας κινούνται ανοδικά, και ιδίως αυτά που σχετίζονται με νέες τεχνολογίες, ενώ άλλα, ιδίως αυτά που βασίζονται σε άμεσες ανθρώπινες επαφές, πλήττονται βαθιά.
- Στην περίπτωση της ελληνικής οικονομίας συνυπάρχουν τρεις ισχυρές τάσεις, πρώτον όσες προκαλούνται από την τρέχουσα κρίση δεύτερον η δυναμική που έχει δημιουργηθεί μετά την προηγούμενη δεκαετή προσαρμογή και τα αντίστοιχα τρία προγράμματα και τρίτον, η προσδοκία της στήριξης από την Ευρωπαϊκή Ένωση, ιδίως μέσα από το ειδικό ταμείο που δημιουργείται.
- Στον τουρισμό το πλήγμα είναι ιδιαίτερα βαρύ. Η ζήτηση και η αντίστοιχη κερδοφορία μειώνονται έντονα και για επιχειρήσεις σε μια σειρά άλλων κλάδων που πλήττονται άμεσα από το υγειονομικό πρόβλημα.
- Οι εξαγωγές αγαθών, όμως, δείχνουν αξιοσημείωτη αντοχή.
- Το κόστος χρηματοδότησης της χώρας διατηρείται χαμηλό.
- Ακρογωνιαίος λίθος για τη δημοσιονομική και τις λοιπές πολιτικές εγχωρίως, αποτελεί το ευρωπαϊκό πλαίσιο που λειτουργεί σταθεροποιητικά.
- Αυτή είναι αναγκαία συνθήκη όχι όμως και επαρκής για να διατηρηθεί η αξιοπιστία των δημόσιων οικονομικών της χώρας προσεχώς. Ήδη από το επόμενο έτος, η οικονομία θα πρέπει να δείξει σχετικά υψηλότερη δυναμική, εκφραζόμενη σε υψηλότερες επενδύσεις και εξαγωγές.
- Ο προγραμματισμός για το εθνικό σχέδιο ανάπτυξης θα πρέπει να είναι κατάλληλα στοχευμένος. Οι πόροι δεν είναι σκόπιμο να χρησιμοποιηθούν για να ενδυναμωθεί το σημερινό παραγωγικό υπόδειγμα της οικονομίας αλλά, αντίθετα, θα πρέπει να έχουν ρόλο υποστήριξης για τις απαραίτητες υποδομές και δομικές αλλαγές που θα εκφράσουν ένα νέο υπόδειγμα μιας περισσότερο ανοικτής οικονομίας, με ισχυρότερο ρόλο για τις επενδύσεις και

εξαγωγές. Ιδιαίτερη σημασία θα έχει οι πόροι να κινητοποιήσουν πρόσθετες ιδιωτικές επενδύσεις και ανθρώπινο κεφάλαιο.

- Οι διαθέσιμοι πόροι είναι πολύ σημαντικοί, αλλά από μόνοι τους δεν καλύπτουν το μεγάλο επενδυτικό κενό στη χώρα ούτε θα διορθώσουν χρόνιες θεσμικές αδυναμίες.
- Πέρα από τις επιμέρους επιλογές της οικονομικής πολιτικής, ιδιαίτερη σημασία έχει η μεταξύ τους διασύνδεση.
- Κάθε κρίση είναι μια ευκαιρία για αλλαγή πορείας. Μόλις διαφανεί η λήξη του προβλήματος, η θεσμική αντίδραση στην παγκόσμια οικονομία θα είναι ισχυρή αλλά οι ευκαιρίες ανάπτυξης δεν θα μοιραστούν ίσα και αυτόματα._